

HZN

Broj 6/2023

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

glasilo

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

World Health
Organization

SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

7. lipnja 2023. | Svjetski dan sigurnosti hrane

**Norme za hranu
spašavaju živote**

#WorldFoodSafetyDay

www.fao.org/world-food-safety-day
www.who.int/world-food-safety-day

HRN EN ISO 22000
Sustavi upravljanja
sigurnošću hrane

18 godina

HZN

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 15. 2023.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Sandra Knežević

Tehnički urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis, Marina Babić, Melanija Grubić Sutara, Tatjana Majić

Lektura: Ivana Canosa

Grafička priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum objave: 2023-06-30

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Sadržaj 6/2023

Proslov	4
• Svjetski dan zaštite okoliša - 5. lipnja	5
• Svjetski dan sigurnosti hrane - 7. lipnja	8
Novosti iz HZN-a	
• Delegacija Hrvatskog zavoda za norme na općim skupštinama CEN-a i CENELEC-a	10
Novosti iz HZN/TO-a	
• Članovi Hrvatskog zavoda za norme	13
Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
ISO	
• KLIMATSKE PROMJENE: Prihvatanje nulte neto stope: ključni korak prema održivoj budućnosti	14
• Nove ISO-ove publikacije	17
• TRENDovi U NORMAMA; ISO norme – Slavimo okoliš	18
IEC	
• Povećanje prenosivosti i pouzdanosti s novom normom za programiranje u Adi	19
CEN i CENELEC	
• Novo izdanje norme EN ISO 13849-1:2023 za sigurnosne dijelove upravljačkih sustava	20
• CEN-CENELEC-ova radionica o inovativnim rješenjima za infrastrukturu za punjenje električnih vozila usmjerenu na korisnika	21
ETSI	
• DIPLOMSKI STUDIJ O NORMIZACIJI PAMETNOG IKT-a: Suradnja u obrazovanju o normizaciji	22
• ETSI-jev program rada	23

Naslovnica: Vizual povodom Svjetskog dana sigurnosti hrane - 7. lipnja
(izvor fotografije: ISO; plakat povodom Svjetskog dana sigurnosti hrane
preuzet sa www.who.int)

HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A39)

ISSN 1847-4217

Poštovani čitatelji!

Pred vama je šesti broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2023. godini.

Tema ovogodišnjega Svjetskog dana zaštite okoliša, koji se obilježava 5. lipnja usmjerena je na rješenja za onečišćenje plastikom, naročito plastikom za jednokratnu uporabu, koja odbačena ili spaljena šteti zdravlju ljudi i bioraznolikosti te onečišćuje sve ekosustave, od planinskih vrhova do dna oceana. Kao jedno od rješenja tu su norme koje obuhvaćaju gotovo sve faze životnog ciklusa plastike i mogu pomoći u rješavanju problema onečišćenja plastikom.

Ovogodišnjom temom Svjetskog dana sigurnosti hrane, „Norme za hranu spašavaju živote“, naglašava se uloga uspostavljenih postupaka i normi za sigurnost i kvalitetu hrane. Ovaj dan uveden je kako bi se u svijetu povećala svijest o važnosti sigurnosti hrane radi sprečavanja, otkrivanja i upravljanja rizicima od bolesti koje se prenose hranom. WHO i FAO objavili su ovom prigodom publikaciju “A Guide to World Food Safety Day 2023”, koja je besplatno dostupna na njihovim mrežnim stranicama.

Od 19. do 22. lipnja održana je Generalna skupština CEN-a i CENELEC-a na kojoj je sudjelovala i delegacija Hrvatskoga zavoda za norme, a kratki osvrt pročitajte u našoj rubrici Novosti iz HZN-a.

Kao i u svakom broju, u rubrici Novosti iz HZN/TO-a nalazi se tablica u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija donosimo zanimljivosti iz rada ISO-a, IEC-a, CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Iz ISO-a donosimo prijevod članka o klimatskim promjenama i alatima za borbu protiv klimatske krize: *Prihvatanje nulte neto stope: ključni korak prema održivoj budućnosti*. Tu je i prilog o novim ISO-ovim publikacijama povezanim s problemom onečišćenja plastikom te novim normama iz područja zaštite okoliša.

Iz IEC-a donosimo prilog o novoj međunarodnoj normi ISO/IEC 8652 izrađenoj u zajedničkom tehničkom odboru IEC-a i ISO-a, JTC 1 koja daje smjernice za pisanje programskim jezikom Ada, poboljšavajući čitljivost koda i mogućnost održavanja. Definira se i očekivano ponašanje programa Ada u različitim sustavima koje im omogućuje rad na različitim računalnim platformama.

CEN i CENELEC objavili su novo izdanje europske norme EN ISO 13849-1:2023 za sigurnosne dijelove upravljačkih sustava. Tu je i najava CEN-CENELEC-ove radionice o inovativnim rješenjima za infrastrukturu za punjenje električnih vozila usmjerenu na korisnika, a očekuje se da će dokumenti koji su rezultat radionice (CEN-CLC/CWA) biti dovršeni u prosincu 2023..

Iz ETSI-ja donosimo prilog o diplomskom studiju „MTECH – Tehnopoduzetništvo: ovladavanje pametnim IKT-om, normizacija i digitalno povjerenje za novu generaciju rješenja IKT-a” pokrenutom u veljači 2020. godine u suradnji Sveučilišta u Luksemburgu s ILNAS-om i luksemburške Nacionalne organizacije za normizaciju uz ETSI-jevu podršku. Rezultat je to dugogodišnjeg rada na razvoju obrazovnih programa koji uključuju tehničku normizaciju.

Ugodno čitanje!

18 godina HZN Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

SVEČANO OBILJEŽAVANJE 18. GODIŠNICE RADA HRVATSKOGA ZAVODA ZA NORME

3. srpnja 2023. godine
Hotel International, Zagreb

NORME ZA BOLJI, PRAVIČNIJI, UKLJUČIVIJI I ODRŽIVIJI SVIJET

Svjetski dan zaštite okoliša - 5. lipnja

Tema ovogodišnjega Svjetskog dana zaštite okoliša usmjerena je na rješenja za onečišćenje plastikom u okviru kampanje #BeatPlasticPollution.

Svijet je preplavljen plastikom. Svake se godine u svijetu proizvede više od 400 milijuna tona plastike, od čega je polovica namijenjena jednokratnoj uporabi. Od toga se reciklira manje od 10 %.

Procjenjuje se da 19 - 23 milijuna tona godišnje završi u jezerima, rijekama i morima. To otprilike odgovara težini 2200 Eiffelovih tornjeva.

Mikroplastika – sitne plastične čestice promjera do 5 mm – dospjeva u hranu, vodu i zrak. Procjenjuje se da svaki čovjek na planetu konzumira više od 50 000 plastičnih čestica godišnje – i još mnogo više ako se uzme u obzir udisanje.

Odbačena ili spaljena plastika za jednokratnu uporabu šteti zdravlju ljudi i bioraznolikosti te onečišćuje sve ekosustave, od planinskih vrhova do dna oceana.

Vlade, poduzeća i drugi dionici moraju maksimalno iskoristiti znanost i postojeća rješenja te ubrzati mjere za rješavanje tog problema.

To naglašava važnost Svjetskog dana zaštite okoliša za mobilizaciju radikalnih mjera u svakom kutku svijeta.

Pedeset godina obilježavanja Svjetskog dana zaštite okoliša

Svjetski dan zaštite okoliša, koji je uveden Programom Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP) 1973. godine i svake ga godine 5. lipnja obilježavaju milijuni ljudi diljem svijeta, najveća je svjetska platforma za informiranje javnosti o okolišu. Ove je godine domaćin Côte D'Ivoire.

Zašto sudjelovati?

Vrijeme istječe, a priroda je u krizi. Kako bi globalno zagrijavanje u ovom stoljeću ostalo manje od 1,5 °C, do 2030. godine moramo prepoloviti godišnje emisije stakleničkih plinova. Bez djelovanja, izloženost onečišćenju zraka izvan sigurnih granica povećat će se za 50 % u deset godina, a plastični otpad koji ulazi u vodene ekosustave gotovo će se utrostručiti do 2040. godine.

Moramo hitno djelovati da bismo riješili ove goruće probleme.

Norme i onečišćenje plastikom

Međunarodna zajednica okuplja se kako bi razvila multilateralna rješenja, a međunarodne norme mogu osigurati korisne alate u prelasku s riječi na djelo.

Kako bi obilježio ovu prigodu i pridonio tomu važnom procesu, ISO je razvio digitalne materijale koji ilustriraju njegov normizacijski rad u području plastike.

Plastika čini najmanje 85 % ukupnog morskog otpada i njegov je najštetniji i najtrajniji dio
FOTOGRAFIJA: InsideCreativeHouse/Adobe Stock

Koje se ISO-ove norme bave onečišćenjem plastikom?

ISO-ove norme predstavljaju najbolju praksu, dogovorenu konsenzusom u otvorenom i transparentnom međunarodnom procesu. ISO ima norme koje obuhvaćaju gotovo sve faze životnog ciklusa plastike. Ključna područja uključuju procjenu na kraju životnog ciklusa (24 norme), označavanje i transparentnost (15 normi), recikliranje i kompostiranje (13 normi) i međusektorske norme – kružnost (11 normi).

Za više informacija o ISO-ovim normama koje mogu pomoći u rješavanju problema onečišćenja plastikom i o tome kako sudjelovati u njihovoj izradi, obratite se svome nacionalnom članu ISO-a ili službi za održivost pri Glavnom tajništvu ISO-a.

JESTE LI ZNALI?

- Oko **11** milijuna tona plastičnog otpada godišnje dospije u oceane. Godine 2040. brojka bi mogla biti tri puta veća.
- Više od **800** morskih i obalnih vrsta pogođeno je tim onečišćenjem zbog gutanja, zaplitanja i drugih opasnosti.
- Prelaskom na kružno gospodarstvo može se do **2040.** godine smanjiti količina plastike koja dospijeva u oceane za više od **80 %**, proizvodnja neobrađene plastike za **55 %** i emisije stakleničkih plinova za **25 %**, vlade mogu uštedjeti **70** milijardi dolara i može se otvoriti **700 000** radnih mjesta – uglavnom u zemljama trećeg svijeta.

Izvor: UNEP 2023 i ISO

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

U Hrvatskome zavodu za norme djeluju sljedeći tehnički odbori čije je područje rada zaštita okoliša:

HZN/TO 207, Upravljanje okolišem

PODRUČJE RADA:

Normizacija u području upravljanja okolišem koja je usmjerena na utjecaj na okoliš i klimu, uključujući povezane društvene i gospodarske aspekte, kao potpora održivom razvoju.

Područje rada ne obuhvaća metode ispitivanja za onečišćivače, utvrđivanje graničnih vrijednosti i razina stanja okoliša te normizaciju proizvoda.

Napomena: TO 207 bavi se sustavima upravljanja okolišem, auditom, verifikacijom/validacijom i povezanim istraživanjima, označivanjem znakovima zaštite okoliša, vrednovanjem uspješnosti upravljanja okolišem, procjenom životnog ciklusa, klimatskim promjenama i ublažavanjem klimatskih promjena, kao i prilagodbom tim promjenama, učinkovitošću uporabe materijala, ekodizajnom, ekonomijom okoliša te financiranjem očuvanja okoliša, ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama.

UNEP/Olivier Girard

HZN/TO 522, *Gospodarenje otpadom i karakterizacija mulja*

PODRUČJE RADA:

Normizacija u području:

- gospodarenja otpadom, uključujući čišćenje javnih površina i uzimajući u obzir tehničke i logističke aspekte
- izrade norma za proizvode i postupke
- sigurnosne zahtjeve za sakupljanje, prijevoz, skladištenje i prijenos krutog i tekućeg otpada
- metoda karakterizacije i razvrstavanja mulja i produkata iz sustava prikupljanja oborinske vode i vode iz kanalizacije te druge gradske otpadne vode, postrojenja za obradu gradske otpadne vode i slične industrijske vode, postrojenja za obradbu pitke vode i sustava vodoopskrbe
- metoda uzimanja uzoraka mulja
- fizikalnih, kemijskih i bioloških analiza potrebnih za opisivanje (karakterizaciju) mulja kojima će se olakšati odlučivanje o izboru postupaka obrade te o uporabi i zbrinjavanju mulja.

Uključuje izradu dokumenata dobre prakse u proizvodnji, uporabi i zbrinjavanju mulja.

Uzima u obzir sve muljeve koji mogu imati sličan utjecaj na okoliš i/ili zdravlje.

Napomena: Područje rada toga tehničkog odbora ne uključuje normizaciju u području karakterizacije otpada koja je u području rada drugog odbora (HZN/TO 577), funkcionalne aspekte opreme za održavanje cesta i zimsku službu (u području rada HZN/TO 563) te opasne industrijske muljeve.

HZN/TO 577, *Metode ispitivanja za karakterizaciju krutih i tekućih sastavnica i opterećenja okoliša*

PODRUČJE RADA:

Priprema norma za:

- karakterizaciju krutih i tekućih sastavnica i opterećenja okoliša: tlo, kruti i tekući otpad, biootpad i muljevi
- osiguranje i kontrola kvalitete (laboratoriji) i
- metode ispitivanja:
- predobrada uzoraka
- digestija/ekstrakcija
- kemijska analiza
- fizikalne metode
- izluživanja
- biološke i mikrobiološke analize
- metode provjere (en. *screening*)
- izvještavanje.

Područje rada **ne** uključuje:

- uzorkovanje i metode procjene
- terminološke rječnike.

Napomena: Ovo je u području rada tehničkog odbora zaduženog za odgovarajuću sastavnicu, odnosno opterećenje okoliša.

*Ako ste zainteresirani sudjelovati u radu navedenih odbora, slobodno se javite e-poštom tajnici navedenih tehničkih odbora **Jasni Okanović**, višoj stručnoj savjetnici za normizaciju u području zdravlja, okoliša i medicinske opreme: jasna.okanovic@hzn.hr*

Detaljnije informacije o hrvatskim normama koje su izradili i prihvatili navedeni tehnički odbori možete pronaći u [katalogu hrvatskih norma](#) te [repozitoriju HRN4You](#). Za besplatan uvid u sadržaj norma možete najaviti svoj dolazak u [normoteku](#), a za kupnju navedenih norma ili bilo kojega normativnog dokumenta pošaljite popunjeni [obrazac za ponudu](#) na e-adresu prodaja@hzn.hr.

Svjetski dan sigurnosti hrane - 7. lipnja

**Food standards
save lives**

#WorldFoodSafetyDay

www.fao.org/world-food-safety-day
www.who.int/world-food-safety-day

Više od 600 milijuna ljudi godišnje razboli se, a 420 000 umre zbog konzumiranja kontaminirane hrane. Nitko ne bi smio umrijeti od hrane. Takve se smrti mogu spriječiti.

2018. godine Generalna skupština Ujedinjenih naroda uvela je Svjetski dan sigurnosti hrane kako bi se povećala svijest o važnosti sigurnosti hrane. O obilježavanju Svjetskog dana sigurnosti hrane zajednički vode brigu Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) i Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu (FAO) u suradnji s državama članicama i ostalim dionicima.

Ovogodišnjom temom, „Norme za hranu spašavaju živote“, naglašava se uloga uspostavljenih postupaka i normi za sigurnost i kvalitetu hrane.

Kako znate da je hrana koju jedete zdravstveno ispravna? Iza kulisa, brojni ljudi brinu da se proizvodnja hrane odvija u skladu s prihvaćenim postupcima za sigurnost hrane. WHO i FAO imaju međunarodne skupine stručnjaka koje daju znanstvene savjete u izradi međunarodnih normi za sigurnost hrane kojima je cilj zaštita zdravlja potrošača. Norme za hranu u središtu su sigurnosti hrane.

JESTE LI ZNALI?

- Svaki se dan **1 600 000 ljudi** razboli zbog zdravstveno neispravne hrane.
- Svaki dan **340 djece** umre zbog bolesti koje se prenose hranom, a mogu se spriječiti.
- **200 bolesti**, od proljeva do raznih vrsta raka, izazvano je zdravstveno neispravnom hranom.

Svatko može preuzeti aktivnu ulogu u sprječavanju bolesti koje se prenose hranom, a Svjetski dan sigurnosti hrane prilika je za informiranje i uključivanje.

Vodič za Svjetski dan sigurnosti hrane 2023.: norme za hranu spašavaju živote

Peti Svjetski dan sigurnosti hrane obilježava se 7. lipnja 2023. kako bi se skrenula pozornost i nadahnulo djelovanje s ciljem sprečavanja, otkrivanja i upravljanja rizicima od bolesti koje se prenose hranom, čime će se pozitivno utjecati na sigurnost opskrbe hranom, ljudsko zdravlje, gospodarski napredak, poljoprivrednu proizvodnju, pristup tržištu, turizam i održivi razvoj.

Publikacija je vodič za sve koji se žele uključiti.

#WorldFoodSafetyDay

Izvor: WHO

Hrvatske norme iz područja sigurnosti hrane izrađuje tehnički odbor HZN/TO 34, Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi Hrvatskoga zavoda za norme. Za dodatne obavijesti o radu navedenoga odbora možete se obratiti tajnici tehničkoga odbora HZN/TO 34 dr. sc. Sanji Hrenar Silić, dr. vet. med., višoj stručnoj savjetnici za normizaciju u području kemikalija, kemijskog inženjerstva, poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (sanja.hrenar.silic@hzn.hr)

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

World Health
Organization

MITOVI I ČINJENICE O SIGURNOSTI HRANE

Možemo li po izgledu i mirisu hrane znati je li sigurna za jelo?

NE.
Većina mikroorganizama od kojih se možemo razboljeti ne utječe na izgled i miris hrane.

Moram li ostatke hrane staviti u hladnjak?

DA.
Hrana postaje opasna ako se ostavi na sobnoj temperaturi dulje od 2 sata.

Ako hrana padne na pod, smije li se pojesti ako se podigne u roku od 5 sekundi?

NE.
Mikroorganizmi mogu prijeći na hranu odmah i u nekim slučajevima prouzročiti bolest.

Mogu li se krpama za posuđe širiti opasne bakterije?

DA.
Na krpama za posuđe i spužvicama za pranje posuđa mogu se nalaziti opasne bakterije. Dezinficirajte ih u otopini za dezinfekciju ili prokuhajte u vodi.

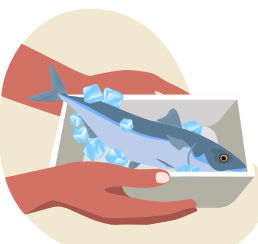

Treba li sirovo meso peradi oprati prije pripreme?

NE.
Pranjem mesa peradi mogu se na ruke, površine, posuđe i drugu hranu prenijeti štetni mikroorganizmi.

Možemo li se razboljeti od hrane koju smo pojeli prije 3 dana?

DA.
Nekim opasnim mikroorganizmima potrebno je dulje od nekoliko sati da izazovu bolest.

Je li sigurno odmrzavati smrznutu hranu na sobnoj temperaturi?

NE.
Odmrzavanjem hrane u hladnjaku ili hladnoj vodi sprječava se rast mikroorganizama.

Treba li prati organski uzgojeno voće i povrće?

DA.
Sve poljoprivredne proizvode, pa i organski uzgojene, treba oprati čistom vodom kako bi se uklonila fizička onečišćenja i smanjio rizik štetnih mikroorganizama i kemikalija.

©FAO and WHO, 2022
CC0360EN
WHO/HEP/INFS/AFS/2022.7

<https://www.fao.org/food-safety/en/>
<https://www.who.int/health-topics/food-safety/>

Delegacija Hrvatskog zavoda za norme na općim skupštinama CEN-a i CENELEC-a

Priredio: Igor Božičević
Fotografije: HZN

U Beogradu, u Republici Srbiji održana je od 19. do 22. lipnja 2023. godine Opća skupština CEN-a i CENELECA-a, kojoj je domaćin bio Institut za standardizaciju Srbije (Institute for Standards of Serbia - ISS).

Prva dva dana održavali su se sastanci administrativnih odbora CEN-a i CENELEC-a, dok su 21. i 22. lipnja održane 15. zajednička sjednica CEN/AG i CENELEC/AG, 59. Opća skupština CEN-a i 65. Opća skupština CENELEC-a.

Na Općoj skupštini CEN-a i CENELEC-a sudjelovalo je više od 200 predstavnika iz 34 europske zemlje.

Dana 21. lipnja 2023. godine održana je zatvorena sjednica za voditelje svih delegacija (*HoDs session*) tijekom koje su predstavnici CEN-a i CENELEC-a obavijestili prisutne o sljedećim temama:

- Utjecaj i scenariji za CEN i CENELEC i njihove članove - slučaj Europskog suda pravde [PublicResource.org](https://public.resource.org)

- Pregled upravljanja – Plan provedbe

- Naglasak na dio Strategije 2030 povezan s *Online* razvojem norma & SMART normama

- Strategija 2030 - Prioriteti, povezanost strategije članica sa Strategijom 2030, ključni pokazatelji uspješnosti provedbe Strategije 2030 među članicama.

Na 15. zajedničkoj sjednici CEN/AG i CENELEC/AG:

- potvrđen je zapisnik s 14. zajedničke sjednice CEN/AG i CENELEC/AG

- održana je panel rasprava na temu „Strateški prioriteti i ključna postignuća za CEN i CENELEC“, na kojoj susudjelovali predsjednici CEN-a i CENELEC-a, Ulrika Francke (predsjednica ISO-a), Seizo Onoe (direktor za normizaciju u telekomunikacijama, ITU) i Gilles Thonet (zamjenik glavnog tajnika, IEC)

- podnesen je izvještaj za financijsku godinu 2022.

- donesen je proračun CEN-a i CENELEC-a za 2024. godinu

- govorilo se o projekciji proračuna za 2025. i 2026. godinu

- povodom 30. obljetnice jedinstvenog tržišta održana je panel rasprava s kreatorima politika, stvarateljima norma, predstavnicima industrije i društva kako bi se obilježila uloga norma u 30 godina jedinstvenog tržišta i dao pogled unaprijed

- glavna ravnateljica, gđa Elena Santiago Cid podnijela je izvješće o postignućima Središnje uprave CEN/CENELEC-a u 2022. godini.

Na 59. Općoj skupštini CEN-a:

- potvrđen je zapisnik s 58. Opće skupštine CEN-a, koja je održana 24. studenog 2022. godine

- provedeni su izbori za predsjednika CEN-a, tri potpredsjednika CEN-a (financije, politike i tehnička pitanja) te upražnjena mjesta u upravnom odboru CEN-a (*Administrative Board*).

Na 65. Općoj skupštini CENELEC-a:

- potvrđen je zapisnik s 64. Opće skupštine CENELEC-a, koja je održana 24. studenog 2022. godine

- provedeni su izbori za predsjednika CENELEC-a, dva potpredsjednika CENELEC-a (financije i pitanje politika) te upražnjena mjesta u upravnom odboru CENELEC-a (*Administrative Board*)

- obavještanje sudionika o suradnji u području IT-a između CENELEC-a i IEC-a.

Na kraju 15. zajedničke sjednice dana je obavijest o sljedećim sastancima:

- 26. – 27. lipnja 2024. u Nizozemskoj
- lipanj 2025. u Luksemburgu
- lipanj 2026. na Cipru.

U delegaciji Hrvatskog zavoda za norme na općim skupštinama CEN-a i CENELEC-a u Beogradu bili su: Igor Božičević, ravnatelj, Dražen Biošić, voditelj Odsjeka za opća područja normizacije i Ivo Andreis, voditelj Odsjeka za područje elektrotehnike, telekomunikacija i informacijske tehnologije.

S lijeva na desno: Tatjana Bojanić, direktorica Instituta za standardizaciju Srbije, Stefano Calzolari, predsjednik CEN-a, Elena Santiago Cid, glavna ravnateljica Središnje uprave CEN/CENELEC-a i Wolfgang Niedziella, predsjednik CENELEC-a

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku u svibnju 2023. godine. Tablica Članovi Hrvatskog zavoda za norme identična je tablici objavljenoj u prethodnom broju HZN e-glasila jer od 10. svibnja 2023. godine nije bilo promjena.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2023-05-10
Članovi promatrači	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	6
Fizičke osobe	0
Ukupno članova promatrača	6
Redoviti članovi	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	150
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove	17
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore i udruženja registrirana u Sudskom registru	6
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva i udruge osnovane prema Zakonu o udrugama i registrirane u Registru udruga	8
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – osnovne i srednje škole	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – visokoškolske ustanove	21
Fizičke osobe – pojedinci	17
Fizičke osobe – obrtnici	2
Tijela državne uprave	25
Ukupno redovitih članova	249
Ukupno članova HZN-a	255

KLIMATSKE PROMJENE

Prihvatanje nulte neto stope: ključni korak prema održivoj budućnosti

Nulta neto stopa emisija naš je dosad najjači alat za borbu protiv klimatske krize. Prijelaz na nultu neto stopu emisija uvjerljivo je rješenje koje daje ne samo koristi povezane s okolišem nego i ekonomske, društvene i zdravstvene prednosti. Ako ne djelujemo brzo i odlučno, riskiramo katastrofalne klimatske promjene, uključujući ekstremne vremenske prilike, porast razine mora, gubitak bioraznolikosti i poremećaje opskrbe hranom i vodom. Pogledajmo ključne razloge zašto je prihvaćanje nulte neto stope emisija nužno za dobrobit svih nas:

- rješavanje klimatske krize
- zaštita zdravlja ljudi
- pokretanje inovacija i gospodarskog rasta
- povećanje energetske sigurnosti
- očuvanje ekosustava i bioraznolikosti.

SADRŽAJ

- Što je nulta neto stopa emisija?
- Ugljična neutralnost za razliku od nulte neto stope emisija: značenje za gospodarstvo?
- Zašto nam je potrebno ostvarenje nulte neto stope emisija?
- Koje prednosti gospodarski subjekti imaju od nulte neto stope emisija?
- ISO-ove Smjernice za nultu neto stopu emisija
- Čemu služe ISO-ove norme za klimatske promjene?
- Za dobrobit klime

Što je nulta neto stopa emisija?

Iako mogu postojati razlike u definicijama nulte neto stope emisija (*net zero*), globalno dogovorena definicija nalazi se u smjernicama ISO-a za nultu neto stopu emisija (*Net Zero Guidelines*, IWA 42:2022). U njima se nulta neto stopa emisija definira kao „stanje u kojem su preostale emisije stakleničkih plinova uzrokovane ljudskim djelovanjem uravnotežene njihovim uklanjanjem ljudskim djelovanjem tijekom određenog razdoblja i unutar određenih granica”. Postizanje te ravnoteže složen je postupak koji uključuje smanjenje emisija, kompenzaciju i inovativne tehnologije.

“Emisije uzrokovane ljudskim aktivnostima utječu na naš planet i guraju nas u nepovratnu klimatsku krizu.”

Prelazak na svijet s nultom neto stopom emisija može se ostvariti smanjenjem emisija na njihovu izvoru i ukidanjem preostalih emisija kompenzacijom ugljika. Smanjenje ugljika postupak je izravnog smanjenja emisija na temelju učinkovitosti, dok kompenzacija ugljika uključuje ulaganje u „odljeve ugljika” – tj. šume i oceane – koji apsorbiraju CO₂ i tako neutraliziraju emisije koje nastaju drugdje.

Ugljična neutralnost za razliku od nulte neto stope emisija: značenje za gospodarstvo

Je li nulta neto stopa emisija isto što i ugljična neutralnost? Poduzeća često govore o svojoj „ugljičnoj neutralnosti”. To znači da poduzimaju korake za uklanjanje one količine CO₂ koju emitiraju aktivnostima u lancima opskrbe. Taj postupak zove se kompenzacija ili prijeboj i omogućuje organizacijama da nastave poslovati mirne savjesti.

Nulta neto stopa emisija prelazi granice ugljične neutralnosti i obuhvaća sve stakleničke plinove, uključujući metan (CH₄), dušikov(I) oksid (N₂O) i fluorougljikovodike, koji često zadržavaju više topline nego ugljikov dioksid. Sastoji se od ambicioznih smanjenja emisija, sustavnih promjena u svim sektorima i aktivnog uklanjanja emisija. Usvajanjem razmišljanja na temelju načela nulte neto stope emisija možemo ubrzati prelazak na održivost, osigurati otpornost na klimatske promjene i stvoriti prilike za inovacije, zelena radna mjesta i gospodarski napredak.

Zašto nam je potrebno ostvarenje nulte neto stope emisija?

Emisije uzrokovane ljudskim aktivnostima utječu na naš planet i guraju nas u nepovratnu klimatsku krizu. Radikalni ciljevi u pogledu nulte neto stope emisija, osobito kada ih predvode vlade diljem svijeta, mogu pomoći da se do 2050. godine porast temperature ograniči na 1,5 °C.

Postizanje nulte neto stope emisija ugljika nije samo ekološki imperativ, već otvara i znatne mogućnosti za organizacije svih veličina. One uključuju uštedu troškova zbog energetske učinkovitosti, veći ugled robne marke i usklađivanje s povećanim zahtjevima potrošača i ulagača u pogledu održive prakse.

Koje prednosti gospodarski subjekti imaju od nulte neto stope emisija

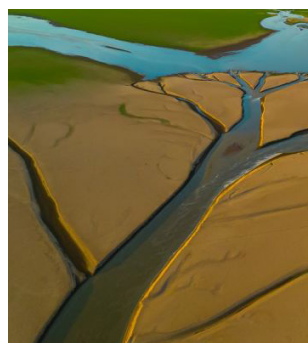
Mnoga poduzeća danas nastoje ostvariti nultu neto stopu emisija ugljika u poslovanju. To uključuje kombinaciju izravnih smanjenja emisija na temelju energetske učinkovitosti i obnovljive energije te neizravnih smanjenja putem projekata kompenzacije ugljika. Potpunim razumijevanjem značenja nulte neto stope emisija i njezinom primjenom u poslovanju, poduzeća mogu preuzeti ključnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena, a pritom povećati svoju profitabilnost.

Zgrade s nultom neto stopom emisija jedan su od primjera kako poduzeća mogu ostvariti te ciljeve. Vodeća poduzeća smanjuju emisije tijekom životnog ciklusa zgrada koje posjeduju i kojima upravljaju. To se može učiniti na dva načina: modernizacijom postojećih objekata i osiguravanjem da novi objekti imaju niske emisije. Takve su zgrade projektirane tako da tijekom godine dana stvaraju onoliko energije koliko troše, čime se postiže nulta neto potrošnja energije i, u mnogim slučajevima, nulta neto stopa emisija ugljika.

U digitalnom području pojavljuje se i pojam interneta s nultom neto stopom emisija. Odnosi se na postizanje ugljične neutralnosti ili nulte neto stope emisija u radu i uporabi interneta i digitalnih tehnologija. Svrha mu je ublažiti utjecaj na okoliš povezan s brzorastućom digitalnom infrastrukturom, podatkovnim centrima, telekomunikacijskim mrežama i ukupnom potrošnjom energije na internetu.

ISO-ove Smjernice za nultu neto stopu emisija

ISO je u studenome 2022. godine pokrenuo vodeća načela za postizanje nulte neto stope na konferenciji COP27 u Sharm El-Sheikhu u Egiptu. Ona predstavljaju plan za organizacije, uključujući poduzeća, na putu prema nultoj neto stopi emisija ugljika. Smjernice za nultu neto stopu emisija sadrže zajedničke definicije, opća načela i praktične smjernice za postizanje nulte neto stope do 2050. godine. Pomažu subjektima da iznesu vjerodostojne tvrdnje i izrade dosljedna izvješća o emisijama, smanjenjima i uklanjanjima.

A common path to Net Zero

New ISO Net Zero Guidelines

#climatestandards
iso.org/netzero

Ključni elementi uključuju sljedeće:

1. Smanjenje emisija: Smanjenje emisija na izvoru najučinkovitiji je način ostvarenja nulte neto stope emisija. Ono se može postići poboljšanjem energetske učinkovitosti, prelaskom na obnovljive izvore energije i inovativnim procesima za smanjenje otpada.

2. Kompenzacija ugljika: Kompenzacija ugljika (*carbon offsets*) održivo je rješenje za emisije koje se ne mogu ukloniti. Uključuje ulaganje u projekte kojima se uklanjaju ili smanjuju emisije stakleničkih plinova u atmosferi.

3. Transparentnost i odgovornost: Redovito praćenje emisija stakleničkih plinova i izvješćivanje o njima ključni su za transparentnost i odgovornost. One pomažu poduzećima da utvrde područja za poboljšanje i prate napredak prema ostvarivanju svojih ciljeva u pogledu nulte neto stope emisija.

4. Uključivanje dionika: Uključivanje dionika – zaposlenika, kupaca, ulagača i šire zajednice – ključno je za uspješnu provedbu strategija nulte neto stope emisija. Njime se potiče kultura održivosti i kolektivno djelovanje u smjeru smanjenja emisija.

5. Objektivnost i pravičnost: Smjernice za nultu neto stopu emisija usklađene su s ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda. Mjere za zaštitu klime uzimaju u obzir opterećenja i koristi od klimatskih promjena te osiguravaju pravičnu podjelu zaduženja, uključujući odgovornost za troškove, čime se štite prava najranjivijih.

Čemu služe ISO-ove norme za klimatske promjene?

Smjernicama za nultu neto stopu emisija pridonosi se jasnoći i upućuje na druge korisne norme. Naprimjer, Smjernice su korisna nadopuna skupu normi za upravljanje okolišem ISO 14000. Osim toga, služe kao referenca za organizacije koje žele postaviti ciljeve u pogledu nulte neto stope emisija jer im pomažu u usklađivanju različitih mjera.

Preuzmite Smjernice besplatno!

Kao dio svoje obveze u pogledu klime, ISO nudi besplatno preuzimanje globalno dogovorenih Smjernica za nultu neto stopu emisija.

PRISTUP SMJERNICAMA

Smjernicama se omogućuje i dosljedniji pristup razvoju budućih inicijativa i rezultata, uključujući norme.

ISO 14090:2019, *Adaptation to climate change*

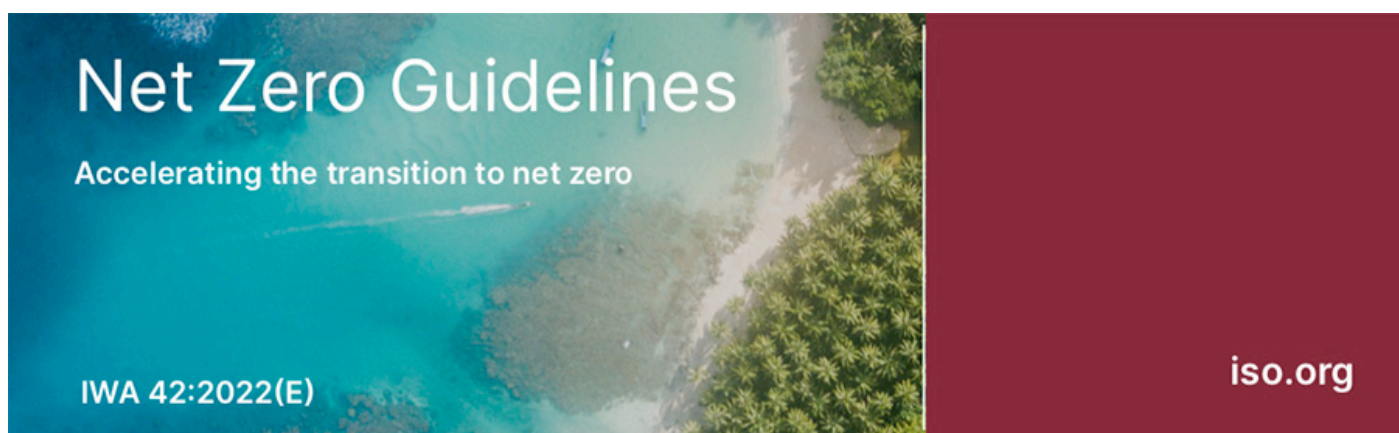
ISO 14064-1:2018, *Greenhouse gases*

ISO/DIS 14068, *Greenhouse gas management and climate change management and related activities*

Za dobrobit klime

Ne može se poreći nužnost prelaska na nultu neto stopu emisija. To je jedinstvena prilika za zaštitu našeg planeta, zaštitu ljudskog zdravlja, poticanje gospodarskog napretka i osiguranje održive budućnosti za buduće generacije. Moramo se zajednički obvezati na prelazak na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija i poduzeti odvažne i odlučne mjere s tim ciljem.

Prihvatanjem ISO-ovih smjernica za nultu neto stopu emisija ispunjavamo ne samo moralnu obvezu nego i postavljamo temelje za čišći, zdraviji i otporniji svijet. Iskoristimo ovaj trenutak i ujedinito se u izgradnji održive budućnosti za sve.

Izvor: Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO)
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Nove ISO-ove publikacije

Norme i onečišćenje plastikom

Godina objave: 2023. | Izdanje: 1.

Onečišćenje plastikom sve je veći svjetski problem, koji negativno utječe na zdravlje i izvor zarade ljudi, klimu i ekosustave. U svijetu je oko sedam milijardi tona nerekicirane plastike – na odlagalištima, u oceanima, rijekama i biosferi.

Plastični otpad trenutačno je najzastupljenija vrsta otpada u oceanu i očekuje se da će se njegova količina udvostručiti u sljedećih 15 godina. Do 2050. godine u moru bi moglo biti više plastike nego ribe (po masi). To je problem golemih razmjera, koji prelazi nacionalne granice i ne može ga riješiti samo jedna zemlja. S obzirom da globalna zajednica radi na multilateralnim rješenjima (primjer su pregovori Ujedinjenih naroda o međunarodnom, pravno obvezujućem instrumentu za borbu protiv onečišćenja plastikom i inicijativa Svjetske trgovinske organizacije „dijalog o onečišćenju plastikom“), međunarodne norme mogu osigurati korisne alate za pretvaranje obećanja u djelovanje.

[↓ Preuzmi](#)

ISO-ove definicije ključnih naziva u području onečišćenja plastikom

Godina objave: 2023. | Izdanje: 1.

U ovoj je publikaciji dan kratak pregled nazivlja iz ISO-ovih normi u ključnim područjima plastike. Popraćen je popisom potpunih definicija preuzetih iz odgovarajućih normi.

[↓ Preuzmi](#)

Izvor: *Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO)*
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

TRENDOVI U NORMAMA

ISO norme – Slavimo okoliš

[NOVO] VODA ZA ŽIVOT - Smjernice za primjenu norme ISO 14001

ISO 14002-2:2023, Environmental management systems – Guidelines for using ISO 14001 to address environmental aspects and conditions within an environmental topic area – Part 2: Water

U ovom se dokumentu navode opće smjernice za organizacije koje se žele baviti značajkama okoliša, utjecajem na okoliš i uvjetima okoliša povezanim s vodom te povezanim rizicima i prilikama u okviru sustava upravljanja okolišem u skladu s normom ISO 14001.

U dokumentu se razmatraju pitanja upravljanja okolišem, koja se odnose na količinu i kvalitetu vode, kao što su izvlačenje vode, učinkovita uporaba vode i ispusti u vodu, kao i suočavanjem s događajima povezanim s vodom, kao što su poplave i suše. U dokumentu se razmatra povezanost vode s drugim medijima okoliša na temelju cjelovitog pristupa gospodarenju vodom zbog njezina utjecaja na ekosustave, usluge ekosustava, povezanu bioraznolikost te život i dobrobit ljudi.

Dokument se primjenjuje na sve vrste organizacija bez obzira na veličinu, vrstu, financijska sredstva, lokaciju i sektor. Primjenjuje se na sve vrste vode i uzima u obzir perspektivu životnog ciklusa.

[NOVO] POTICANJE TRANSPARENTNOSTI - Najbolji načini priopćavanja utjecaja na okoliš

ISO 14020:2022, Environmental statements and programmes for products – Principles and general requirements

U ovome dokumentu utvrđuju se načela i opći zahtjevi primjenjivi na sve vrste izvjava i programa izvjava o proizvodima povezanih s utjecajem na okoliš. Izjave o proizvodima, povezane s utjecajem na okoliš, proizlaze iz tih programa, a uključuju samodeklarirane tvrdnje o utjecaju na okoliš, znakove zaštite okoliša, izjave o zaštiti okoliša za proizvode (EPD) i priopćenja o otisku.

Dokument je namijenjen primjeni s ostalim normama niza ISO 14020.

NAPOMENA: Ostale norme sadrže dodatne nazive i definicije, načela i zahtjeve koji se odnose na njihovo područje primjene.

[NOVO] VELIKO ČIŠĆENJE - Zajednički jezik u prikupljanju otpada

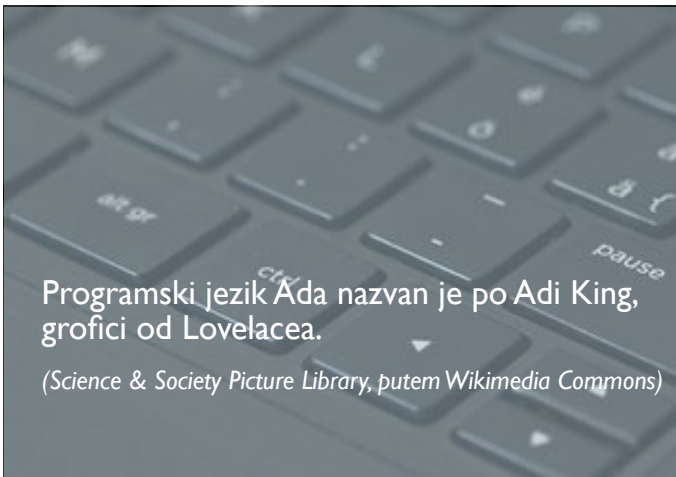
ISO 24161:2022, Waste collection and transportation management – Vocabulary

Ovim se dokumentom definiraju nazivi koji se upotrebljavaju u području prikupljanja i prijevoza otpada. Cilj mu je usklađivanje s nazivljem koje se upotrebljava na međunarodnoj razini.

Izvor: *Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO)*
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Povećanje prenosivosti i pouzdanosti s novom normom za programiranje u Adi

Programski jezici imaju ključnu ulogu u oblikovanju programske podrške koja pokreće naše digitalne živote. Jedan takav jezik, **Ada**, utvrđen je međunarodnom normom ISO/IEC 8652:2023, izrađenom u [zajedničkom tehničkom odboru IEC-a i ISO-a, JTC 1](#).

Ada je programski jezik koji je krajem 1970-ih razvio tim na čelu s francuskim računalnim znanstvenikom [Jeanom Ichbiahom](#) prema ugovoru s Ministarstvom obrane SAD-a. Ime je dobio po [Adi Lovelace](#), koja se smatra prvim računalnim programerom.

Ada je dizajnirana posebno za kritične i sigurnosno osjetljive sustave u kojima su pouzdanost i ispravnost od iznimne važnosti. Nudi robusan i strukturiran pristup programiranju, sa snažnim naglaskom na sigurnost, zaštitu i održivost.

Važnost je Ade u sposobnosti da osigura pouzdan rad kritičnih sustava. Široko je prihvaćena u djelatnostima u kojima posljedice kvara programske podrške mogu biti katastrofalne, od zrakoplovstva i obrane do zdravstvene skrbi i prometa.

Načela njezina dizajna i značajke čine ju pogodnom za izgradnju složenih, dugotrajnih i visoko integriranih programskih aplikacija. Njezina pouzdanost proizlazi iz jakih tipnih provjera, opsežne podrške modularnom dizajnu i rigoroznih postupaka programskog inženjerstva.

Ada naglašava primjenu formalnih metoda, potičući programere na definiranje specifikacija, provođenje rigoroznih ispitivanja i osiguravanje da kod ispunjava stroge norme kvalitete. To omogućuje stvaranje programske podrške za koju se može vjerovati da radi besprijekorno čak i u zahtjevnim okruženjima.

U normi ISO/IEC 8652:2023 definira se oblik i značenje programa Ada i tako osigurava dosljednost i prenosivost među različitim računalnim sustavima. Njezin je glavni cilj povećati pouzdanost i prilagodljivost programa Ada, olakšavajući razvoj, održavanje i implementaciju.

U normi se daju smjernice za pisanje programa Ada u standardiziranom obliku, poboljšavajući čitljivost koda i mogućnost održavanja. Definira se i očekivano ponašanje programa Ada u različitim sustavima koje im omogućuje rad na različitim računalnim platformama.

U normi ISO/IEC 8652:2023 utvrđuju se pravila i dopuštene varijacije koji osiguravaju da primjena Ade ispunjava konkretne zahtjeve. Ona nalaže dostupnost bitnih knjižničnih jedinica u sukladnim implementacijama Ade, koje programerima osiguravaju dosljedan skup alata i funkcionalnosti.

Nova norma obuhvaća i postupanje s pogreškama i upravljanje iznimkama. Objasnjava kako programi Ada trebaju postupati s pogreškama i iznimkama, promičući robusne i pouzdane postupke rješavanja pogrešaka.

Programska podrška ključni je pokretač digitalne transformacije. Ada osigurava da programeri imaju na raspolaganju pouzdan i standardiziran jezik jer se gospodarstvo u važnim poslovima sve više oslanja na programsku podršku.

Izvor: [Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo \(IEC\)](#)
(priredio: Ivo Andreis; prijevod: Tatjana Majić)

Novo izdanje norme EN ISO 13849-1:2023 za sigurnosne dijelove upravljačkih sustava

Kako bi se osigurala stalna visoka razina sigurnosti industrijskih strojeva, ključno je usklađivati odnose sigurnosne norme s najnovijim tehnološkim dostignućima. Zbog toga je CEN-ov tehnički odbor 114, *Safety of machinery* objavio novu verziju norme EN ISO 13849-1:2023, *Safety of machinery – Safety-related parts of control systems – Part 1: General principles for design (ISO 13849-1:2023)*, što je važan događaj u području sigurnosti strojeva.

HZN

 Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

Normom se utvrđuje metodologija i povezani zahtjevi, preporuke i smjernice za projektiranje i integraciju dijelova upravljačkih sustava (SRP/CS) koji obavljaju sigurnosne funkcije, uključujući programsku podršku. Dokument se primjenjuje na sigurnosne dijelove upravljačkih sustava za velika opterećenja i kontinuirani način rada, uključujući podsustave, bez obzira na vrstu tehnologije i energije (električnu, hidrauličnu, pneumatsku ili mehaničku).

Sadržaj dokumenta drukčije je strukturiran nego u prethodnom izdanju kako bi se lakše pratio proces projektiranja i razvoja upravljačkih sustava. Među glavnim su promjenama nove odredbe o zahtjevima za sigurnost programske podrške, ergonomskim značajkama projektiranja ili otpornosti na elektromagnetske smetnje (EMI).

EN ISO 13849-1:2023 takozvana je norma tipa B: norma koja se bavi horizontalnim aspektima sigurnosti strojeva. Stoga se očekuje da će na nju upućivati mnoge buduće harmonizirane norme koje se odnose na sigurnost određenih vrsta strojeva.

Ta norma, izrađena u suradnji s tehničkim odborom ISO/TC 199, *Safety of machinery*, bavi se sigurnosnim zahtjevima iz Direktive o strojevima 2006/42/EZ. Zato će uskoro biti ponuđena Europskoj komisiji za navođenje u Službenom listu EU-a pod tom direktivom.

Tajništvo tehničkog odbora CEN/TC 114 trenutačno vodi DIN, Njemački nacionalni institut za normizaciju.

Izvor: CEN/CENELEC
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Hrvatske norme HRN EN ISO 13849-1:2016, *Sigurnost strojeva – Sigurnosni dijelovi sustava za nadzor – 1. dio: Osnovna načela za projektiranje (ISO 13849-1:2015; EN ISO 13849-1:2015)* i HRN EN ISO 13849-2:2013, *Sigurnost strojeva – Sigurnosni dijelovi sustava za nadzor – 2. dio: Potvrđivanje (ISO 13849-2:2012; EN ISO 13849-2:2012)* nastale su prihvaćanjem europskih norma EN ISO 13849-1:2015, *Safety of machinery – Safety-related parts of control systems – Part 1: General principles for design (ISO 13849-1:2015)* i EN ISO 13849-2:2012, *Safety of machinery – Safety-related parts of control systems – Part 2: Validation (ISO 13849-2:2012)*.

Navedene hrvatske normativne dokumente pripremio je tehnički odbor HZN/TO 563, *Sigurnost strojeva* Hrvatskoga zavoda za norme.

Ako ste zainteresirani sudjelovati u radu HZN/TO 563, slobodno se javite e-poštom tajniku navedenog tehničkog odbora **Hrvoju Živkoviću**, višem stručnom savjetniku za normizaciju u području strojarstva: hrvoje.zivkovic@hzn.hr

Detaljnije informacije o hrvatskim normama koje su izradili i prihvatili navedeni tehnički odbori možete pronaći u *katalogu hrvatskih norma te repozitoriju HRN4You*. Za besplatan uvid u sadržaj norma možete najaviti svoj dolazak u *normoteku*, a za kupnju navedenih norma ili bilo kojega normativnog dokumenta pošaljite popunjeni obrazac za ponudu na e-adresu prodaja@hzn.hr.

CEN-CENELEC-ova radionica o inovativnim rješenjima za infrastrukturu za punjenje električnih vozila usmjerenu na korisnika

Na radionici će se izraditi dva sporazuma s radionice (CWA):

CWA “User centric charging infrastructure for electric vehicles – Guidelines for operators to implement advanced smart charging and management strategies”

U ovome sporazumu s radionice daju se smjernice o pametnom punjenju, interoperabilnosti i postupcima plaćanja i računovodstva među dionicima u području elektromobilnosti (operatori točaka za punjenje (CPO), pružatelji usluga e-mobilnosti (eMSP), mikrooperatori točaka za punjenje i pružatelji usluga pametnog punjenja (SCSP) itd.) kako bi se uspostavio niz homogenih strategija i metodologija kojima se olakšava provedba naprednih funkcija u sustavima operatora elektromobilnosti. Strategije pametnog punjenja pomoći će operatorima da racionaliziraju troškove povezane s energijom, omogućujući im da bolje iskoristavaju obnovljive izvore energije i aktivno sudjeluju u upravljanju pametnim elektroenergetskim mrežama putem implicitnih strategija i eksplicitnih kampanja. Sporazum s radionice uključuje metodologiju i okvir laboratorijskih ispitivanja koja operatori trebaju slijediti u uslugama pametnog punjenja i provedbi automatizacije ekonomskih naknada među svim uključenim dionicima.

CWA “User centric charging infrastructure for electric vehicles – Charging stations of the future – Stations models considering users’ expectations”

U ovome sporazumu daju se smjernice za stanice budućnosti koje ispunjavaju potrebe i očekivanja korisnika električnih vozila. Dokument uključuje značajke dizajna stanica za punjenje, koje korisnici elektromobilnosti zahtijevaju te preporuke za njegovu uspješnu primjenu.

Radionica je pokrenuta u okviru projekta USER-CHI, koji se financira iz programa Europske unije za istraživanje i inovacije Obzor 2020. u okviru sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava br. 875187. Radionica se temelji na sljedećim pretpostavkama:

Kako bi se povećao golemi potencijal elektromobilnosti u Europi, potrebna je perspektiva usmjerena na korisnika u kojoj se integriraju različite inovativne tehnologije punjenja, korisnik stavlja u središte i osnažuje se, iskoristavaju sinergije između elektromobilnosti i procesa stvaranja ekoloških i pametnih elektroenergetskih mreža, koji se odvija radi energetske tranzicije Europe, integriraju tehnološki alati i poslovni modeli koji će prethodno navedene elemente pretvoriti u stvaran, radni

ekosustav kojim se poboljšava korisničko iskustvo vozača električnih vozila u odnosu na iskustvo vozača vozila s motorom s unutarnjim izgaranjem i istodobno se opsežno uvođenje potrebne infrastrukture za punjenje u Europi, usmjereno na korisnika, čini financijski privlačnim za privatni i javni sektor.

Dionici koji bi mogli biti zainteresirani za sudjelovanje u radionici:

Operatori točaka za punjenje, pružatelji usluga e-mobilnosti, proizvođači originalne opreme za električna vozila, operatori platnih sustava, proizvođači originalne opreme, predstavnici automobilske industrije, tvorci politike, sveučilišta i znanstvene institucije, organizacije potrošača.

Početni sastanak održat će se u petak **7. srpnja 2023.** Početni sastanak održat će se putem interneta. Pristup će biti osiguran putem pozivnice.

Pozivaju se sve zainteresirane strane da podnesu obrazac za registraciju i komentare na nacrt plana projekta tajniku radionice, gospodinu Javieru Lopezu Rodriguezu (jlopezr@une.org) do **3. srpnja 2023.** Molimo da upotrijebite obrazac za komentiranje u nastavku (u Wordu).

Očekuje se da će dokumenti koji su rezultat radionice (CEN-CLC/CWA) biti dovršeni u prosincu 2023.

Preuzmite dokumente:

- [Nacrt plana projekta \(PDF\)](#)
- [Dnevni red početnog sastanka \(PDF\)](#)
- [Obrazac za komentiranje \(Word\)](#)
- [Obrazac za registraciju \(Word\)](#)

Izvor: CEN/CENELEC
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

DIPLOMSKI STUDIJ O NORMIZACIJI PAMETNOG IKT-a: Suradnja u obrazovanju o normizaciji

Od 2013. godine ILNAS, luksemburška Nacionalna organizacija za normizaciju, i Sveučilište u Luksemburgu rade na razvoju obrazovnih programa koji uključuju tehničku normizaciju, uz stalnu podršku europskih organizacija za normizaciju.

Plodonosna suradnja, koja je uključila i Komoru zaposlenika Luksemburga, omogućila je pokretanje diplomskog studija „MTECH – Tehnopoduzetništvo: ovladavanje pametnim IKT-om, normizacija i digitalno povjerenje za novu generaciju rješenja IKT-a” u veljači 2020. godine. Prva generacija od 9 studenata nedavno je diplomirala, a nova će pohađati studij do veljače 2025. Diplomski studij dvogodišnji je program namijenjen stručnjacima u području pametnog IKT-a. Sastoji se od 11 modula i 327 sati nastave. Predmeti su IKT, inovacije, tehnička normizacija i digitalno povjerenje, pa studenti dobivaju tehničku osnovu i niz alata za uključivanje u inovativne projekte. Uspjeh ovog diplomskog studija temelji se na zajedničkom radu akademske, znanstvene i normizacijske zajednice. Uključuje sveučilišne profesore, normizacijske stručnjake iz ILNAS-a i europskih normizacijskih organizacija te stručnjake iz gospodarstva, od kojih su neki članovi ETSI-ja ili drugih organizacija koje izrađuju norme.

ILNAS je odgovoran za obrazovanje o tehničkoj normizaciji. Studentima daje praktične primjere i studije slučaja kojima se ilustrira primjena normizacije u svrhu zajedničkog jezika, izgradnje povjerenja i poticanja učinkovitosti. U obrazovnom modulu od 27 sati posvećenom normizaciji studenti otkrivaju njezine mehanizme i analiziraju njezinu ulogu u ekosustavu IKT-a. U tu svrhu ILNAS primjenjuje izvrsne ETSI-jeve nastavne materijale: udžbenik „Razumijevanje normizacije IKT-a”. ETSI je i izravno uključen u nastavu: tijekom prve generacije studija održao je vebinare o različitim temama, npr. kibernetičkoj sigurnosti, ispitivanju i interoperabilnosti.

Studenti izravno primjenjuju to znanje tijekom četvrtog semestra, u kojem moraju obaviti praksu u nekom poduzeću. Rezultat prakse može biti nova usluga, novi proizvod, novi unutarnji proces itd. Pritom studenti pišu diplomski rad, koji brane na kraju programa. Studenti se potiču da razmatraju norme i normizacijske projekte tijekom čitavoga diplomskog studija, a u diplomskom radu moraju prikazati kako su tijekom prakse primijenili norme. U okviru toga ILNAS im daje pristup tehničkim odborima i potiče ih na sudjelovanje u svojstvu nacionalnih predstavnika.

ILNAS i njegovi partneri sada su usmjereni na drugu generaciju diplomskog studija, koja je započela u veljači 2023. Zato ILNAS pozdravlja drugo izdanje ETSI-jeva udžbenika, koje će biti velika pomoć u upoznavanju luksemburških studenata s normizacijom, i zahvalan je europskim normizacijskim organizacijama na potpori koja je pridonijela uspjehu diplomskog studija MTECH.

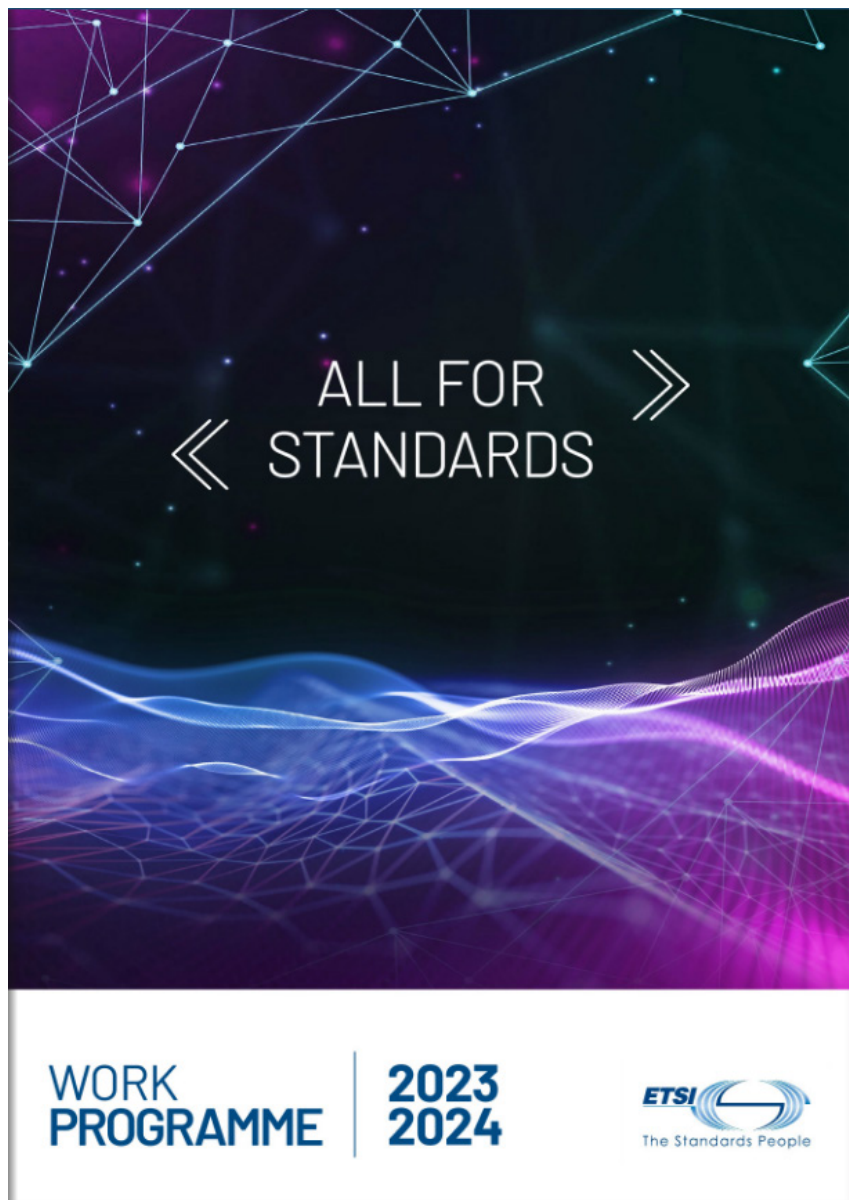
- Dr. Jean-Philippe Humbert, zamjenik direktora, ILNAS
- Jean-Marie Reiff, direktor, ILNAS
- Nicolas Domenjoud, voditelj normizacije tehnike i IKT-a, ILNAS

Izvor: ETSI
(priređila: Alica Glavaš; prijevod: Tatjana Majić)

NOVO

ETSI-jev program rada

ETSI: “Naš proces izrade normi temelji se na konsenzusu i otvorenosti. O našem programu rada – predmetu normizacije, vremenskom rasporedu i resursima te odobrenju konačnih nacrtā – odlučuju naši članovi. Tako norme koje izrađujemo zaista odgovaraju potrebama industrije kojoj služimo. U Programu rada ETSI-ja za razdoblje 2023. - 2024. dan je pregled naših trenutačnih projekata normizacije.

Oni obuhvaćaju razvoj tehnologija koje imaju velik utjecaj na globalnoj razini. Istodobno istražujemo i najnovija područja u nastajanju kako bismo držali korak s potražnjom na tržištu, ili čak bili ispred nje.

Naš program rada stalno se razvija, a najnovija verzija javno je dostupna na internetu putem naše baze podataka. Sadrži sve pojedinosti o svim predstojećim normama i specifikacijama.”

Izvor: ETSI
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)